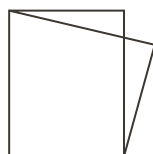


# At arbejde uden for komfortzonen

## – rekonstruktion af læreres professionsidentitet



Anne Mette Hald,  
ph.d., lektor,  
Professionshøjskolen  
Absalon og Louise  
Hvitved Byskov,  
ph.d., lektor,  
Professionshøjskolen  
Absalon

Vi undersøger, hvordan et kursusforløb, der introducerede lærere til arbejdsmåder på erhvervsskoler, skabte en rekonstruktion af lærernes professionsidentitet. Under kursustitlen praksiscirkler arbejdede lærere fra praktisk-musiske fag sammen med faglærere fra erhvervsskoler om en praktisk opgave. Lærerne arbejdede med for dem uvante arbejdsmetoder og nye materialer fra erhvervsskolerne. Vi beskriver, hvordan de betingelser, som kurset satte op for lærernes deltagelse, skabte varige forandringer hos dem og påvirkede deres professionsidentitet. Artiklens empiriske grundlag er evalueringer fra tre praksiscirkelkurser og interviews med fire deltagende folkeskolelærere.

Med Wengers (2002) begreb om praksisfællesskaber undersøger vi, hvorfor der opstod et større fagligt repertoire og en ændret professionsidentitet hos de deltagende lærere. Med Canrinus et al. (2011) analyserer vi forandringerne hos lærerne og begrebsætter dem som forandringer i lærernes jobtilfredsstillelse, arbejdsengagement, mestringsforventninger og motivationsniveau. Med Day et al. (2006) knytter vi en personlig udvikling til den professionelle rekonstruktion af professionsidentitet og viser, at der både sker en personlig og professionel udvikling, når lærerne samarbejder med faglærere på en erhvervsskole.

At arbejde uden for komfortzonen – rekonstruktion af læreres professionsidentitet

Der kan være et potentiale i at kvalificere lærerne, således at deres undervisning og vejledning af eleverne **tilgodeser de gymnasiale og erhvervsfaglige ungdomsuddannelser ligeligt.**



### Indledning

Danmark mangler om få år faglærte. En analyse fra Arbejdernes Erhvervsråd peger på, at 17,6 % af de unge, som afsluttede 9. klasse i 2021, forventes at have en erhvervsuddannelse otte år efter afgang fra grundskolen (A4 Uddannelse 2023). Færre unge søger en erhvervsuddannelse, og forskning viser, at de gymnasiale uddannelser er de unges og deres forældres foretrukne valg af ungdomsuddannelser (Juul 2020; Hutters 2023). Dette kan skyldes, at skoleelever i Danmark ikke vejledes og inspireres ligeværdigt til gymnasiale og erhvervsuddannelser (Rambøll 2018; EVA 2015). Undersøgelserne viser, at undervisningen i skolen især forbereder eleverne til at vælge en gymnasial ungdomsuddannelse. Alene 14 % af lærerne (EVA 2015) vurderer, at deres

undervisning er relevant for elever, der ønsker at starte på en erhvervsuddannelse. Væsentligst er den oplevede kulturforskel mellem folkeskole og erhvervsuddannelser (EVA 2015). Lærerne mangler viden om og kendskab til, hvilke kompetencer der er relevante i forskellige erhvervsuddannelser, samt hvilke regler, hvilke krav og formål erhvervsuddannelserne rummer. Der kan være et potentiale i at kvalificere lærerne, således at deres undervisning og vejledning af eleverne tilgodeser de gymnasiale og erhvervsfaglige ungdomsuddannelser ligeligt.

Der er ligeledes et potentiale i at inspirere lærere, så de kan gøre deres undervisning mere varieret med forskellige typer af aktiviteter, så elever kan opleve undervisningen spændende og

interessant. Christoffersen (2014) har vist, at kedsomhed fylder meget i elevens oplevelse af undervisningen i skolen. En ny undersøgelse fra EVA (2023) omhandler, hvorvidt undervisningen i folkeskolen indeholder, hvad de kalder praktisk opgaveløsning. Det viste sig, at undervisningen indeholder en overvægt af opgaver, hvor elever sidder stille og lytter (EVA 2023). På den baggrund argumenterer vi for, at lærere med fordel kan udvikle deres kompetencer, så de kan imødekomme flere elevens behov for en mere praktisk orienteret og erhvervsrettet undervisning.

Derfor blev der i et samarbejde mellem en professionshøjskole og tre erhvervsskoler skabt et praksiscirkelkursus. Tietgenfonden bidrog med 2,5 millioner til projekt praksiscirkler. Herudover har

Professionshøjskolen Absalon bidrager med et mindre beløb. Professionshøjskolen Absalon var lead på praksiscirkelprojektet, og tre undervisere herfra forestod undervisningen, mens en fjerde primært producerede empiri. Projekt praksiscirkler blev iværksat med det formål at øge praktisk-musiske læreres viden om, kendskab til og forståelser af, hvad erhvervsuddannelser kan tilbyde deres elever, og udvikle lærernes kompetencer til at gøre deres undervisning mere varieret.

Som led i projekt praksiscirkler blev der etableret tre kursusdage, hvor deltagerne mødtes og arbejdede sammen (www.praksiscirkler.dk). Madkundskabslærere var kursusedtagere sammen med faglærere fra bager-, konditor- og kokkeuddannelserne. Håndværk- og designlærerne var på kursus med faglærere fra smedeuddannelsen. Billedkunstlærere kom på kursus med faglærere fra glarmesteruddannelsen. Centralt på praksiscirkelkursusdagene var de praktiske aktiviteter, hvor lærere fra folkeskolen og faglærere fra erhvervs-skolen arbejdede sammen om at løse opgaver. Det kunne være at samle et bål i jern, skabe en glasudsmykning eller lave fasan-shawarma efter at have plukket fuglene. Foruden den praktiske aktivitet var der refleksive opgaver, som deltagerne skulle diskutere sammen i grupper efter oplæg om emnet. Opgaven kunne dreje sig om faglig stolthed, eller hvordan man anvender teori i praktiske aktiviteter i undervisningen.

Samarbejdet med faglærere viste sig at have betydning for lærerne. Flere af lærerne gav i evalueringerne efter kurset og i de efterfølgende interviews udtryk for, at de havde ændret deres

opfattelse af deres egen lærerrolle og af deres opgave i undervisningen. Dette foranlediger, at vi i artiklen nærmere undersøger, hvordan praksiscirkelkurset har påvirket læreres professionsidentitet, og det leder os til følgende forsknings-spørgsmål:

**Forskningsspørgsmål:**  
 Hvordan udvikler lærere deres professionsidentitet gennem deltagelse i praksiscirkelkurset?

**Metoder: Kvalitative interviews og kursusevalueringer**  
 Empirien i artiklen er kvalitativ og består af interviews og kursusevalueringer. Alle interviews og evalueringer er lydoptaget, transskriberet og anonymiseret. På kursusdagene gav deltagerne deres samtykke til, at vi producerede kvalitative data til brug for blandt andet publiceringer. I artiklen er terminologien for undervisere fra erhvervsskoler: faglærere, fra folkeskoler: lærere og fra professionshøjskolen: undervisere.

En underviser tog før kurserne kontakt til en række folkeskoleledere for at høre, om de havde interesse i, at deres lærere i praktisk-musiske fag kom på praksiscirkelkursus med henblik på at gøre deres undervisning mere varieret og erhvervsrettet. Skolerne lå i nærheden af de tre erhvervsskolecentre, som var del af projektet. Der deltog 25 folkeskolelærere fra ni folkeskoler fordelt på tre kurser, der forløb i foråret 2022.

Efter praksiscirkelkursusforløbet blev der gennemført fire kvalitative interviews af lærere, heraf var to mænd og to kvinder. Informanter var udvalgt ud fra, at de alsidigt repræsenterede fag og køn. Interviewene blev gennemført

af en underviser fra kurset. Interviews skaber socialt forhandlede og kontekst-baserede svar på interviewspørgsmålene (Tanggaard & Brinkmann 2015). Det er således lærernes konstruktioner af egen professionsidentitet, interviewene kan præsentere. Det er deres personlige fortælling om, hvordan praksiscirkelkursusforløbet har påvirket deres måde at undervise på og deres egen lærerrolle. Det er fortællinger om, hvordan de løbende i forbindelse med kurset og efterfølgende har eksperimenteret med nye undervisningstiltag, og hvordan de kan sondre mellem sig selv som lærere før og efter praksiscirkelkurset. Analysen viser derfor lærernes personlige oplevelser og opfattelser af egen rekonstruktion af professionsidentitet.

På den afsluttende praksiscirkelkursusdag var der mundtlig evaluering af kurset, som blev faciliteret af underviseren, der forestod kurset. På et af kursusforløbene blev der også gennemført en skriftlig evaluering.

**Teoretisk baggrund for artiklen**  
 For at kunne analysere på hvilken måde deltagelsen i det nyetablerede praksisfællesskab var afgørende for udviklingen af ændret professionsidentitet hos lærerne, inddrager vi Lave og Wengers (1991/2011) situerede læringsteori, som omhandler, hvordan læring er en integreret del, når mennesker samles om aktiviteter. Læring er et forhold mellem den enkelte og fællesskabet, hvor læring omfatter gradvist at blive fuld deltager af fællesskabet, hvilket påvirker den enkelte person (Lave og Wenger 1991/2011). Når den enkelte deltager i fællesskabet, påvirker det vedkommendes fortolkninger af egne handlinger og selvopfattelse (Wenger 2002). Når der læres, kan

identiteten ændres. Identitetsforståelsen hos Wenger lyder: *“Identity: a way of talking about how learning changes who we are and creates personal histories of becoming in the context of our communities.”* (Wenger 2002, s. 53). Den enkeltes identitet er præget af de forhandlinger, der foregår mellem deltagerne i fællesskabet, der kan for eksempel være forskel på, i hvilken grad deltagerne accepteres. Identiteten konstrueres af to komponenter, hhv. identifikation og forhandling. Lærerne kan enten identificere sig med noget eller tage afstand fra noget.

Overordnet har praksisfællesskaber tre dimensioner: fælles opgaver, gensidigt engagement og fælles repertoire (Wenger 2002). Den enkelte skaber sammenhængen i eget læringsforløb og dermed sin egen meningsskabelse.

En given social sammenhæng som et arbejdsfællesskab er et socialt komplekst system, som kan betragtes som et praksisfællesskab (Wenger 2014) Deltagerne i et praksisfællesskab deler et repertoire, som omfatter erfaringer, fortællinger, redskaber og måder at gøre ting på (Wenger 2011). Dette repertoire er kontekstbundet, således at det hos Wenger som hos Day et al. (2006) er afgørende med den situerede dimension af læringen.

Dannelsen af professionsidentitet fra Canrinus et al. (2011) og Day et al. (2006), som videnskabsteoretisk korrelerer med Lave og Wengers (1991/2011) teori om læring og Wengers (2002) begreb om læring som identitetsudvikling bidrager til en forståelse af, hvordan den ændrede professionsidentitet spiller ind på læreres ændrede varetagelse af

deres arbejde. Professionsidentitet kan med Canrinus et al. (2011) teoretiseres som læreres konstruktionsproces af jobtilfredsstillelse, arbejdsengagement, mestringsforventninger og motivationsniveau (vores oversættelse). De peger således på, at det er lærernes egne opfattelser af de fire forhold, der opleves som professionsidentitet. I vores studie har vi i relation til denne forståelse undersøgt lærernes oplevelser af de fire forhold og deres opfattelse af egen udvikling af professionsidentitet inden for disse områder. Endvidere peger Canrinus et al. (2011) på, at de fire forhold udvikles i interaktion med en kontekst, som i denne artikel tolkes som de praksisfællesskaber, lærerne deltager i sammen med faglærerne.

Day et al. (2006) peger på, at lærere balancerer tre dimensioner i deres arbejde, som er en personlig dimension, en professionel dimension og en situeret dimension. Der er således ikke en adskillelse mellem det professionelle og det personlige hos Day et al. (2006).

I situeret læringsteori betragtes den lærende som en, der kan vælge at engagere sin identitet i sit arbejde. Identiteten i denne forståelse er påvirket af den læring, den enkelte opnår, og den mening, som vedkommende tilskriver det (Wenger 2014). Læring, meningsskabelse og identitetsudvikling sker ifølge Wenger hos de professionelle, når de deltager i praksisfællesskaber. Derfor er der hos Wenger som hos Day et al. (2006) sammenfald mellem profession og person. Canrinus påpeger ikke på samme vis et sammenfald mellem profession og identitet, men det kan tolkes, at de fire faktorer har en personlig dimension. Det tolker Munksgaard, Schmidt og

Skovgaard (2019) frem i deres læsning af Canrinus et al., når de skriver, at Canrinus et al. mener, *“at en persons positive forventninger til og følelse af ansvarlighed har stor betydning for udvikling af professionsidentitet og for adfærd i professionel praksis.”* (Munksgaard, Schmidt & Skovgaard 2019, s. 74).

**Analyse**  
 Artiklen er empiribaseret og præsenterer en teoretisk fortolkning af lærernes egne forståelser af deres læring. Derfor vil vi i analysen diskutere, hvordan lærerne forstår egen læring og identitetsudvikling hen mod en rekonstrueret professionsidentitet. Analysens temaer i denne artikel er inspireret af et samspil mellem det empiriske materiale og de teoretiske perspektiver, ud fra en analytisk abduktiv tilgang (Alvesson & Skoldberg 2005, s. 55). Wengers teori om fagligt repertoire sammen med Canrinus et al.'s begreb om mestringsforventninger danner anledning til det første tema om faglig læring. Det andet tema er empirisk genereret ud fra lærernes udtalelser i interviews og evalueringer og udviklet i sammenhæng med Canrinus et al.'s begreb om arbejdsengagement. Det sidste tema om forandringer i lærernes professionsidentitet er dannet med inspiration fra Wengers teori om læring som identitetsudvikling sammen med Day et al.'s (2006) begreb om personlig professionsidentitet i en abduktiv proces med lærernes udtalelser.

**Lærernes ændrede faglige repertoire og nye mestringsforventninger**  
 Lærerne blev på de tre praksiscirkelkursusdage inviteret til nye faglige aktiviteter på erhvervsskolerne. Da billedkunstlæreren Jesper blev spurgt til, hvad han fik ud af at arbejde med forskellige

materialer på glarmesteruddannelsen, udtrykte han:

*"... det [...] at arbejde med glas, det er ude af min komfortzone, jeg kan godt lide at arbejde med træ, men glas det synes jeg, det vil ikke helt det samme som mig, så det er godt at prøve".*

Det kan med Wenger (2011) tolkes som, at arbejdet med glas udvidede Jespers faglige repertoire og gav ham indblik i værktøjer, påklædning og deltagelsesmåder, som karakteriserer en glarmesteruddannelsespraksis. Han fortalte senere i et interview, at han anvendte sin nye læring i sit arbejde til at lave glasøjne til masker med sine elever. Arbejdet med materialet tilbød nye udfordringer og ny læring og skabte for Jesper en meningsfuld mestringsforventning til sit lærerarbejde (Canrinus et al. 2011, s. 595).

Når lærerne arbejdede med ukendt materiale på en erhvervsskole med ukendte aktiviteter, så kunne det medføre nye mestringsforventninger. Håndværk- og designlæreren Berit fortæller, at det var helt nyt for hende at arbejde med jern, som hun gjorde på smedeuddannelsen.

Hun siger, at:

*"Det var spændende at prøve det, rent personligt, [en] ny og spændende ting. Det vi blev sat til at lave en ting i metal, jeg synes, det var rigtigt, rigtigt spændende at arbejde med et andet materiale, end man ellers kaster sig over. Det ligger fjernt for mig at starte med at lave noget i metal."*

Da det er nyt for Berit at kunne arbejde med metal, har hun fået ændret sit faglige repertoire. Berit udtrykte, at den nye erfaring med metallet ydermere påvirkede hende personligt. Når Berit

oplever, at det er vigtigt og meningsfuldt at deltage i en aktivitet, som hun ikke på forhånd er kompetent til, kan det tolket med Gleerup føre til *"læring og ny viden-dannelse"* (Gleerup 2007, s. 86). Det giver hende en ny mestringsforventning og sikkerhed i undervisningen at få udvidet det faglige repertoire, for nu kan hun arbejde med metal i sin undervisning, fortæller hun. Berits engagement i den praktiske aktivitet og materialiteten kan tolkes at være skabt på baggrund af hendes deltagelse i et nyt praksisfællesskab (Wenger 2002). Praksisfællesskabet, der opstod mellem lærere og faglærere, har haft en rekonstruerende konsekvens for lærernes mestringsforventninger, da de blev introduceret for nye faglige materialer og redskaber. *"Nu bruger vi beton og jern"*, sagde håndværk- og designlæreren Petra i et interview. Det gjorde de ikke tidligere.

Nye mestringsforventninger medførte for nogle af lærerne en ændret måde at undervise på, så den bliver erhvervsrettet. Madkundskabslæreren Christian fortæller, *"at der vil være mere fokus på den faglige pointe end på, at den mad, vi laver, skal indgå i en færdiglavet ret."* Christian vil efter sit samarbejde med faglærere fra bager-, konditor- og kokkeuddannelserne gøre op med en tradition i madkundskab, hvor eleverne laver en ret, som de afslutter timen med at spise. Nu skal de i stedet arbejde med nogle af de processer, han har lært, at de anvender på kokkeuddannelsen. Han har gennem det praksisfællesskab, han deltog i på bager-, konditor- og kokkeuddannelsen udviklet en ændret forståelse af sin rolle som lærer. På samme måde fortæller håndværk- og designlæreren Sasha, at hun efter praksiscirkelet har *"ændret lidt måden, jeg underviser på, og så*

*det der med at få lidt mere [fokus] på processen."* Billedkunstlæreren Bente siger: *"Jeg er blevet mere bevidst om, hvad eleverne skal kunne på EUD. I min undervisning er jeg blevet mere procesorienteret."* Disse udtalelser kan tolkes som, at lærerne gennem deltagelsen i praksisfællesskabet med faglærere har rekonstrueret deres tilgang til egen undervisning, så den bliver mere erhvervsrettet. I og med at lærerne har fået nye mestringsforventninger, kan det tolkes med Canrinus et al. (2002), Day et al. (2006) og Wenger (2002), at de har udviklet et aspekt af deres personlige forståelse af deres professionsidentitet.

#### Lærernes forandrede arbejdsengagement

En af de refleksive opgaver på praksiscirkelet gik ud på at skabe sammenhæng mellem fælles mål i folkeskolens praktisk-musiske fag og målpinde på forskellige erhvervsuddannelser. Billedkunstlæreren Merete siger: *"Det er også det der med at koble faggrupper på de forskellige temaer, det synes jeg, den der vinkel på det var faktisk god til ligesom at få øjnene åbnet op til, at man kan egentlig godt finde næsten ligegyldig hvad tema en eller anden faggruppe, man kan koble ting op på."*

Når Merete betegner sin nye læring som at få øjnene op, så kan det fortolkes som, at hun oplever det som en øgning af sit arbejdsengagement. Nu skal hendes undervisning ikke længere mere eller mindre ubevidst rettes mod de gymnasiale uddannelser alene, for nu kan den rettes bevidst mod erhvervsuddannelser også.

## Arbejdet med materialet tilbød nye udfordringer og ny læring og skabte for Jesper en meningsfuld mestringsforventning til sit lærerarbejde.



Håndværk- og designlæreren Lars fortæller i et interview, at han i sin undervisning om beton fortalte om, hvad man kan lave af beton, hvordan man kan lave beton og om, hvilke *"fagligheder der ligger i at lave en bro, og så talte vi om erhvervs-skolevejen og de gymnasiale uddannelser."* Lars fortæller videre, at han nu forstår sin opgave anderledes end før kurset. Han har ændret sin opfattelse af sin læreropgave, sit arbejdsengagement og dermed et forhold i sin professionsidentitet.

Madkundskabslæreren Alice udtrykker sit nye arbejdsengagement, når hun siger: *"Og jeg skal jo have et forløb med mine billedkunstelever på erhvervsskolen i fire dage, hvor jeg nu har tænkt, jeg har en helt anden forforståelse for, hvad jeg kan bruge dem til, de undervisere der, og hvordan vi kan få det samarbejde til at være fedt."*

Det nye arbejdsengagement kommer eleverne til gode, for det medfører forandringer og nye tiltag i undervisningen, når den bliver mere varieret og erhvervsrettet.

Lærerne er ikke længere fremmede over for erhvervsskoler. De er, som Benny udtrykker det, ikke længere *"bange for at måske prøve at ringe til dem"*. Der er sket en afmystificering og opstået et kendskab til faglærernes opgaver gennem det praktiske arbejde og de drøftelser, som har fundet sted på kursusdagene. Lærernes nye arbejdsengagement med de nye indsigter er til fordel for eleverne. Christian siger, at *"jeg er blevet opmærksom på, at vores elever skal vide om deres muligheder inden for praktiske uddannelser og erhvervsuddannelser, og at erhvervsuddannelser kan passe bedre på nogle af vores elever."* Christian kommer ikke længere til at vejlede og henvise sine elever udelukkende til de

gymnasiale uddannelser, som mange andre lærere (EVA 2015). Han har rekonstrueret sin forståelse af sin opgave som lærer.

#### Læreres rekonstruerede professionsidentitet

Som Wenger beskriver, skabes der både personlig og professionel identitet, når en person deltager i et praksisfællesskab. Det nye praksisfællesskab, der opstod, når faglærere og lærere arbejdede sammen, skabte en særlig mulighed for ny vidensdannelse for nogle lærere, som indebærer en læring af transformativ karakter (Mezirow 2000), et nyt motivationsniveau og et opgør med sine hidtidige forståelser af flere forhold i egen professionsidentitet.

Madkundskabslæreren Laila talte om denne bevægelse mod nyt motivationsniveau, nyt arbejdsengagement, nye mestringsforventninger og ny jobtilfreds-



## “Nu bruger vi beton og jern”, sagde håndværk- og designlæreren Petra i et interview. Det gjorde de ikke tidligere.



stillelse og dermed en rekonstrueret professionsidentitet i et interview. Hun fortalte, at hun siden praksiscirkelkurset har arbejdet anderledes med teori om at vaske hænder, fordi mange elever ikke vasker hænder. Da en elev en dag gik i gang med at lave mad uden at vaske hænder, så kunne hun nu henvise til teorien i stedet for at skælde ham ud, som hun ellers ville have gjort. Hun siger: “*Kan du huske, da vi talte om vigtigheden ved at vaske hænder? Det var dejligt ikke at skulle skælde ud og i stedet kunne lære eleven noget.*” Laila ændrede sin pædagogiske tilgang til eleven. Hun blev en anden lærer, en, der ikke skældte ud. Hun rekonstruerede forhold i sin professionsidentitet og dannede en anden tilgang til kendte udfordringer i undervisningen.

Det var en opgave på praksiscirkelkurset om at undervise i teori i de praktiske aktiviteter, der bragte Laila på sporet af en ny meningsfuld lærerrolle, som hun befandt sig personligt godt i. En anden

refleksiv opgave om, hvad faglig stolthed kan være, medførte et nyt motivationsniveau, et nyt arbejdsengagement og en ny opfattelse af, hvad det vil sige at være lærer i et fag, som læreren Margit udtrykker i en skriftlig evaluering.

Madkundskabslæreren Margit skriver til et evalueringsspørgsmål om, hvad eleverne kommer til at mærke af forandringer i deres undervisning efter praksiscirkelkurset: “*1. At der ikke skal være vikar i madkundskab – ingen rod i vores køkken, 2. At jeg har faglig stolthed, der gerne skal smitte af på eleverne, 3. At eleverne skal opfordres til at bruge forklæde, 4. At jeg er fuld af ideer fra mit kursus i praksiscirkler.*”

Hun har fået en anden tilgang til sit fag, et nyt fagligt repertoire og har ændret sig til at blive en lærer med faglig stolthed over sin egen lærergerning. Det kan tolkes som en transformativ læring

(Mezirow 2000), hvor den lærende gør op med hidtidige forståelser og konstruerer nye meningsperspektiver. Hun har udviklet know-how om, hvordan faglig stolthed gøres, og know-why om, hvorfor det gøres (Hald & Ravn 2020), der har forandret hendes professionsidentitet.

På samme vis udtaler læreren Lars i et interview: “*Jeg vil absolut sige, at det er en anderledes slags lærer, jeg er i dag.*” Efter deltagelsen i praksiscirkler og indtræden i et nyt praksisfællesskab har han udviklet sig personligt og fagligt, så han nu føler sig som en anden lærer. En forandring, som kan tolkes at være af transformativ personlig karakter, hvor han har rekonstrueret sin tidligere tilgang til lærergerningen og sat en ny professionsidentitet i stedet.

### Konklusion

Vi har i artiklen præsenteret tre forskellige måder, der kan skabe forandring i de fire forhold, som Canrinus et al. (2011)

udnævner som centrale for forståelsen af læreres professionsidentitet. De fire forhold kan ændres på forskellige måder gennem deltagelse i praksisfællesskabet med faglærere på forskellige erhvervsuddannelser. At det kan udfordre den professionelle status quo og forandre lærernes praksisser, når lærere og faglærere arbejder sammen, peger ligeledes et studie af Black og Yasukawa (2013) på. Der sker forandringer, når de to grupper af lærere samarbejder, som vi i artiklen har identificeret som ændringer i forhold i lærernes professionsidentitet. Vi har peget på, at der kan opstå ændringer hos deltagende lærere i den personlige og professionelle identitet som lærere, når de udvider deres faglige repertoire og arbejdsengagement. De indtræder i en lærerrolle med et stærkere fagligt udgangspunkt og nye mestringsforventninger, som ændrer deres tilgang til deres fag men også til forståelsen af, hvilke aktiviteter de kan iværksætte i undervisningen i form af mere varieret og erhvervsrettet undervisning. Vi har derudover præsenteret en anderledes måde at opfatte og relatere til erhvervsuddannelser i undervisningen. Det har forandret lærernes arbejdsengagement at samarbejde med faglærerne på erhvervsuddannelserne. Aktiviteter og lærere på erhvervsuddannelser er ikke længere ukendte, og det giver mening for lærerne at henvise til eller inkludere fagligheder fra erhvervsuddannelserne i undervisningen. Sidst har vi undersøgt, hvad der sker, når lærerne ændrer deres motivationsniveau og får en ny jobtilfredsstillelse og rekonstruerer deres professionsidentitet. Det giver en personlig meningsdannelse og en fornyet rekonstruktion af egen lærerrolle, som vi fortolkede som transformativ læring. Der er således sket en ændring for nogle

af lærerne på praksiscirkelkurserne. De har rekonstrueret deres professionsidentitet, så de ikke længere mere eller mindre ubevidst alene vælger opgaver, der tilgodeser gymnasievejen. Nu kan de bevidst vælge opgaver, der både tilgodeser gymnasievejen og erhvervsskolevejen.

### Perspektivering

Det er vigtigt, at skolelærere og faglærere samles og har fælles opgaver eller dagsordener at diskutere, så de bliver en del af hinandens netværk og får kendskab til hinandens pædagogiske praksisser. Erhvervsskolelærerne er en relevant faggruppe at netværke med for skolelærere, for at lærerprofessionen ikke lukker sig om sig selv. Via kurset bliver de hinandens netværk, for eksempel har en lærer efter kurset besøgt bageruddannelsen med sine elever og bagt fastelavnsboller. Netværket mellem lærere og faglærere bevirker, at folkeskoleelever kan gøre sig mere alsidige og erhvervsrettede erfaringer.

Professionsidentiteter er løbende under udvikling, da samfundet til forskellige tider stiller forskellige krav til lærerprofessionen. Nu er der krav om erhvervsrettet undervisning, hvilket stiller krav om ændringer af læreres professionsidentitet. Det kræver, at de får viden om forskellige erhverv, som igen fordrer, at de bliver en del af flere fællesskaber, og dermed er deres professionsidentitet under forandring.

## REFERENCER

A4 Uddannelse (2023). Identificeret 4.4.2023 på: [https://www.a4medier.dk/uddannelse/artikel/mindre-end-hver-femte-unge-forventes-at-faa-en-erhvervsuddannelse?utm\\_source=nyhedsbrev%202767&utm\\_medium=email&utm\\_campaign=nyhedsbrev&nb=1](https://www.a4medier.dk/uddannelse/artikel/mindre-end-hver-femte-unge-forventes-at-faa-en-erhvervsuddannelse?utm_source=nyhedsbrev%202767&utm_medium=email&utm_campaign=nyhedsbrev&nb=1)

Alvesson, M. & Sköldbberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

Black, S. & Yasukawa, K. (2013). Disturbing the pedagogical status quo: LNN and vocational teachers working together. *Pedagogies: An International Journal*, 8 (1), 44-59  
DOI:10.1080/1554480X.2013.739277

Canrinus, E.T., Helms-Lorenz, M., Beijgaard, D., Buitink, J. & Hofman, A. (2011). Profiling teachers' sense of professional identity. *Educational Studies*, 37 (5), 593-608.  
DOI: 10.1080/03055698.2010.539857

Christoffersen, G.D. (2014). *Meningsfuldt skoleliv? Imellem faglige og sociale aktiviteter og engagementer*. Ph.d.-afhandling fra Forskerskolen i Livslang læring. Roskilde Universitet: Roskilde Universitetsforlag.

Day, C., Stobart, G., Sammons, P., Kington, A., Gu, Q., Smees, R. & Mujtaba, T. (2006). *Variations in Teachers' Work, Lives and Effectiveness*. Research Report. Nottingham: DfES Publications.

EVA (2015). *Skolernes arbejde med at forberede elever til ungdomsuddannelse*. Identificeret 3.1.2023 på: <https://www.eva.dk/grundskole/skolers-arbejde-forberede-elever-ungdomsuddannelse>

EVA (2023). *Kortlægning af folkeskolers arbejde med praksisfaglighed*. Identificeret 1.5.2023 på: <https://www.eva.dk/grundskole/kortlaegning-folkeskolers-arbejde-praksisfaglighed>

Gleerup, J. (2007). Behovet for en ny praksisepistemologi: Ikke-viden som felt for teori- og praksisudvikling. I: A. von Oettingen & F. Wiedemann (red.), *Mellem teori og praksis; aktuelle udfordringer for pædagogiske professioner og professionsuddannelser* (s. 73-100). Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Hald, A.M. & Ravn, M. (2020). Skolens praktiske fag som vindue til erhvervsuddannelserne: Praksisfaglighed i skole og erhvervsuddannelse. *Unge Pædagoger*, 3, 28-36.

Hutters, C. (2023). Pædagogiske og didaktiske potentialer ved praksisfaglig undervisning. *Kognition og pædagogik*, 33, 6-14.

Juul, I. (2020). Erhvervsuddannelsernes imageproblem kræver mere end reformer. *Asterisk*, 95, 34-35. Identificeret 4.5.2023 på: <https://dpu.au.dk/asterisk/udforsk-asterisk/vis-artikel/artikel/kommentar-erhvervsuddannelsernes-imageproblem-kraver-mere-end-reformer>

Lave, J. & Wenger, E. (1991/2011). *Situated learning – Legitimate peripheral participation*. New York: Cambridge University Press.

Mezirow, J. (2000). Learning to Think Like an Adult: Core Concepts of Transformation Theory. I: J. Mezirow & Associates (red.), *Learning as Transformation* (s. 3-34). San Francisco: Jossey-Bass.

Munksgaard, K.F., Schmidt, C.H. & Skovgaard, T. (2019). Professionsidentitet i bevægelse. *Forskning i Pædagoger Profession og Uddannelse*, 3 (1), 23.  
<https://doi.org/10.7146/fppu.v3i1.113973>

Rambøll (2018). *Kortlægning. Styrket søgning og gennemførelse af EUD*. Identificeret 3.1.2023 på: <https://www.uvm.dk/publikationer/2018/180831-kortlaegning-styrket-soegning-og-gennemfoerelse-af-eud>

Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (2015). Interviewet: samtalen som forskningsmetode. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.), *Kvalitative metoder, tilgange og perspektiver: en introduktion*. København: Hans Reitzels Forlag.

Wenger, E. (2002). *Communities of Practice. Learning, Meaning, and Identity*. (7. udgave). New York: Cambridge University Press.

Wenger, Etienne. (2011). *Communities of Practice: A Brief Introduction*. Identificeret 4.1.2023 på: View / Open A brief introduction to CoP.pdf (format: PDF)

Wenger, E. (2014). Voksnes læring og identitetsudvikling – i praksisfællesskaber og praksislandskaber. I: Illeris, K. (red.), *Læring i konkurrencestaten. Kapløb eller bæredygtighed* (s. 117-127). Frederiksberg: Samfundslitteratur.